

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรม ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ มีการดำเนินตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การอภิปรายผลการวิจัย และเขียนรายงานการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์ คุณธรรม 4 ประการ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่องจรรยาบรรณ 4 โดยพระพรหมคุณาภรณ์ อธิบายถึงความหมายและองค์ประกอบของจรรยาบรรณ 4 เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเป็นพระธรรมปิฎก [ประยูรค์ ปยุตฺ โด] รวมทั้งปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยของพระพรหมคุณาภรณ์เมื่อดำรงตำแหน่งเป็นพระเทพเวที [ประยูรค์ ปยุตฺ โด] และตัวอย่างจริยธรรมบุคคลจากจากกรมวิชาการ ซึ่งระบุไว้ในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำมาเป็นองค์ประกอบของจริยธรรมบุคคลในการกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังแสดงเป็นกรอบแนวคิดต่อไปนี้

<p>พระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เกี่ยวกับคุณธรรมที่สำคัญ</p>
<p><u>คุณธรรม 4 ประการ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การรักษาความสัตย์ ความจริงใจ ต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม 2. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น 3. การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด 4. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

ที่มา: คณะกรรมการการจัดทำหนังสือ ประมวลพระบรมราโชวาท
และพระราชดำรัสการศึกษา, 2540: 97

<p>แนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเป็นพระธรรมปิฎก [ประยุทธ์ ปยุตฺโต] เกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบทางหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา</p>
<p><u>นราวาสธรรม 4</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สัจจะ ความจริง ซื่อตรง จริงใจ พุคจริง ทำจริง 2. ทมะ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดสินใจ แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนเองให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา 3. ขันติ ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ทอดถอย 4. จาคะ ความเสียสละ สละกิเลส และความสุขสบาย และผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้อื่น พร้อมที่จะร่วมมือช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตัวหรือเอาแต่ใจตนเอง <p>ในหมวดธรรมนี้ ทมะ ท่านมุ่งเน้นเอาด้านปัญญา ขันติท่านเน้นแง่วิริยะ</p>

ที่มา: พระธรรมปิฎก, 2545: 113-114

แนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ เมื่อดำรงตำแหน่งเป็นพระเทพเวที [ประยูรค์ ปยุตฺโต] เกี่ยวกับปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย
<p><u>ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ปัญหาอาชญากรรม โดยเฉพาะการฆ่าตัวตาย 2. ปัญหาความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย เกิดค่านิยมชอบบริโภค ไม่ชอบผลิต 3. ปัญหาความเห็นแก่ตัว ไม่สนใจผลประโยชน์ของส่วนรวม ไม่รักประเทศชาติ 4. ปัญหาการไม่ทำงานร่วมกันทีม 5. ปัญหาการขาดระเบียบวินัย 6. ปัญหาการขาดความรับผิดชอบ 7. ปัญหาการคอร์รัปชัน 8. ปัญหาอบายมุข

ที่มา: พระเทพเวที, 2535: 10-17

ตัวอย่างจริยธรรมจากกรมวิชาการ ระบุไว้ในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
<p><u>ตัวอย่างจริยธรรมบุคคล</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 5. ความซื่อสัตย์ 6. ความรับผิดชอบ 7. ความมีระเบียบวินัย 8. ความขยันหมั่นเพียร

ที่มา: กรมวิชาการ, 2545: 212

จากตารางข้างต้น สรุปได้ว่า คุณธรรม 4 ประการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รมราวาสธรรม 4 และปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยของพระพรหมคุณาภรณ์ [ประยูรค์ ปยุตฺโต] และตัวอย่างจริยธรรมบุคคลของกรมวิชาการ มีจริยธรรมหลายด้านที่ตรงกันและเป็นจริยธรรมบุคคลที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาให้กับเยาวชนไทยอย่างเร่งด่วน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ วิเคราะห์ที่มาจากคุณธรรม 4 ประการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รมราวาสธรรม 4 ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยของพระพรหมคุณาภรณ์ [ประยูรค์ ปยุตฺโต] และตัวอย่างจริยธรรมบุคคลของกรมวิชาการ สำหรับความอดทน วิเคราะห์ที่มาจากคุณธรรม 4 ประการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ภูมิพลอดุลยเดชมหาราชา ๙๖ พรรษา ๔ และปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยของพระพรหมคุณาภรณ์ [ประยุทธ์ ปยุตฺโต] นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีจริยธรรมบุคคลเพิ่มเติมที่ควรพัฒนา คือ การประหยัดและอดออม วิเคราะห์มาจกปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย ของพระพรหมคุณาภรณ์ [ประยุทธ์ ปยุตฺโต] และความขยันหมั่นเพียร ที่ระบุในตัวอย่างจริยธรรมบุคคลของกรมวิชาการ ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงศึกษาจริยธรรมบุคคล ๖ ประการ ประกอบไปด้วย ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทน ความรับผิดชอบ การประหยัดและอดออม และความขยันหมั่นเพียร สรุปเป็นตารางการวิเคราะห์จริยธรรมแต่ละประการต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์จริยธรรมบุคคลที่ใช้ในการวิจัย

จริยธรรมบุคคลที่ใช้ในการวิจัย	การวิเคราะห์จริยธรรม			
	คุณธรรม ๔ ประการ	๙๖ พรรษา ๔	ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย	ตัวอย่างจริยธรรมบุคคล
1. ความซื่อสัตย์	1. การรักษาความสัตย์ ความจริงใจ ต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติ แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม	1. สัจจะ	7. ปัญหาการคอร์รัปชัน	1. ความซื่อสัตย์
2. ความมีวินัย	2. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติ อยู่ในความสัตย์ ความดีนั้น	2. ทมะ	5. ปัญหาการขาดระเบียบวินัย	3. ความมีระเบียบวินัย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

จริยธรรมบุคคล ที่ใช้ในการวิจัย	การวิเคราะห์จริยธรรม			
	คุณธรรม 4 ประการ	ฆราวาสธรรม 4	ปัญหาจริยธรรม ในสังคมไทย	ตัวอย่าง จริยธรรมบุคคล
3. ความอดทน	3. การอดทน อด กลั้น และอด ออม ที่จะไม่ ประพฤติก้าว ความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุ ประการใด	3. ขันติ	8. ปัญหา อบายมุข	-
4. ความ รับผิดชอบ	4. การรู้จักละวาง ความชั่ว ความ ทุจริต และรู้จัก สละประโยชน์ ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ ส่วนใหญ่ของ บ้านเมือง	4. จาคะ	6. ปัญหาการขาด ความ รับผิดชอบ	2. ความ รับผิดชอบ
5. การประหยัด และอดออม	-	-	2. ปัญหาความ ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เกิด ค่านิยมชอบ บริโภค ไม่ ชอบผลิต	-
6. ความขยัน หมั่นเพียร	-	-	-	4. ความขยัน หมั่นเพียร

2. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พฤติกรรมที่สามารถระบุว่าเป็นผู้มีจริยธรรม บุคคล 6 ประการ เพื่อนำมาเป็นประเด็นในการวิเคราะห์เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่นำมาใช้ในการ พัฒนาจริยธรรมบุคคลแต่ละประการ

3. ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่นำมาใช้ในการพัฒนาจริยธรรม บุคคล จากกรอบแนวคิดในการจัดทำสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระเทพโสภณ [ประยูร ธรรมจิติโต] และหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตลอดจนหนังสือทางพุทธศาสนา โดยผู้วิจัยทำหนังสือถึงอธิการบดีจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์จากบุคลากรในสังกัดของจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญด้านจริยธรรมและการเรียนการสอน พระพุทธศาสนา จำนวน 3 ท่าน (ดูภาคผนวก ง) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของเนื้อหาที่ นำมาใช้ในการพัฒนาจริยธรรมบุคคล โดยยึดหลักจรรยาบรรณจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน สามารถสรุป ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่นำมาใช้ในการพัฒนาจริยธรรม บุคคล

เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	จริยธรรมบุคคล
<p><u>หัวข้อเรื่อง: พระพุทธ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พุทธประวัติ: ปางปฐมเทศนา 2. พุทธประวัติ: ปางวันเกิด วันอาทิตย์ 3. ชาดก: อัมพชาดก เรื่องมนต์เสกมะม่วง <p><u>หัวข้อเรื่อง : พระธรรม</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 4. หลักธรรม: ไตรสิกขา 5. หลักธรรม: อกุศลกรรมบถ 10 6. หลักธรรม: สุขของกฤหัสถ์ หรือคิหิสุข หรือกาม โภคิสุข 4 7. หลักธรรม: กุศลกรรมบถ 10 8. หลักธรรม: เบญจศีล หรือศีล 5 9. หลักธรรม: เบญจธรรม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความซื่อสัตย์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	จริยธรรมบุคคล
<p>10. หลักธรรม: มรรคมีองค์ 8 หรืออัฐมรรค</p> <p>11. หลักธรรม: ครุณธรรม 6</p> <p>12. พุทธศาสนสุภาษิต: ยี่ เว เสวติ ตาทิโส คบคนเช่นใด เป็นคนเช่นนั้น</p> <p>13. พุทธศาสนสุภาษิต: กลยาณการี กลยาณิ ปาปการี จ ปาปัง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว</p> <p>หัวข้อเรื่อง : พระสงฆ์</p> <p>14. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระมหากัสสปะ</p> <p>15. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: นางขุชชุตตรา</p> <p>16. ชาวพุทธตัวอย่าง: ศาสตราจารย์สังญา ธรรมศักดิ์</p> <p>17. สัมมนาพระพุทธศาสนา: พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง</p>	
<p>หัวข้อเรื่อง: พระพุทธ</p> <p>1. พุทธประวัติ: โอวาทปาฏิโมกข์</p> <p>2. ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ</p> <p>3. ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็นเอกลักษณ์และมรดกของชาติ</p> <p>4. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา</p> <p>หัวข้อเรื่อง: พระธรรม</p> <p>5. หลักธรรม: ไตรสิกขา</p> <p>6. หลักธรรม: ไตรลักษณ์</p> <p>7. หลักธรรม: ครุณธรรม 6</p> <p>8. หลักธรรม: บุญนิมิตของมัชฌิมาปฏิบัติ</p> <p>9. หลักธรรม: สัมปปริสธรรม 7</p> <p>10. หลักธรรม: บุญกิริยาวัตถุ 10</p> <p>11. พุทธศาสนสุภาษิต: อดตนา โจทยตตานัง จงเตือนตนด้วยตน</p> <p>12. พุทธศาสนสุภาษิต: นิสมม กรณิ์ เสขโย ไคร่ครวญก่อนแล้วจึงทำ</p>	2. ความวินัย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	จริยธรรมบุคคล
<p>13. พุทธศาสนสุภาษิต: ทูราวาสา อมรา ทุกขา เรือนที่ครองไม่ดี นำทุกข์มาให้</p> <p>14. พุทธศาสนสุภาษิต: อดตา หเว ชิตี เสยโย ชนะคนแลดีกว่า</p> <p>15. การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา: ประโยชน์ของสมาธิ</p> <p>หัวข้อเรื่อง: พระสงฆ์</p> <p>16. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระมหากัสสปะ</p> <p>17. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระอุบลี</p> <p>18. มารยาทชาวพุทธ และการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ</p> <p>19. สัมมนาพระพุทธศาสนา: พระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม</p>	
<p>หัวข้อเรื่อง: พระพุทธ</p> <p>1. พุทธประวัติ: การบำเพ็ญทุกรกิริยา</p> <p>2. พุทธประวัติ: การผจญมาร</p> <p>3. พุทธประวัติ: ปางมารวิชัย</p> <p>4. พุทธประวัติ: โอวาทปาฏิโมกข์</p> <p>5. ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็นรากฐานของวัฒนธรรมด้านมารยาทไทย</p> <p>หัวข้อเรื่อง: พระธรรม</p> <p>6. หลักธรรม: อธิติบาท 4</p> <p>7. พุทธศาสนสุภาษิต: อดตนา โจทยตตานัง จงเตือนตนด้วยตน</p> <p>8. พุทธศาสนสุภาษิต: อดตา หเว ชิตี เสยโย ชนะคนแลดีกว่า</p> <p>9. พุทธศาสนสุภาษิต: ทูราวาสา อมรา ทุกขา เรือนที่ครองไม่ดี นำทุกข์มาให้</p> <p>10. การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา: ประโยชน์ของสมาธิ</p> <p>11. การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา: ประโยชน์ของการฝึกอานาปนสติ</p>	3. ความอดทน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	จริยธรรมบุคคล
<p><u>หัวข้อเรื่อง: พระสงฆ์</u></p> <p>12. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระโมคัลลานะ</p> <p>13. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระมหาปชาบดีเถรี</p> <p>14. ชาวพุทธตัวอย่าง: พระโสณะและพระอุตตระ</p> <p>15. สัมมนาพระพุทธศาสนา: พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง</p>	
<p><u>หัวข้อเรื่อง: พระพุทธ</u></p> <p>1. พุทธประวัติ: ประสูติ ในด้านการศึกษา</p> <p>2. ชาดก: มิตตวันทุกชาดก</p> <p>3. ชาดก: ราโชวาทชาดก</p> <p><u>หัวข้อเรื่อง: พระธรรม</u></p> <p>4. หลักธรรม: หลักกรรม</p> <p>5. หลักธรรม: วุฑฒิธรรม 4</p> <p>6. หลักธรรม: บุญนิมิตของมัชฌิมาปฏิปทา</p> <p>7. หลักธรรม: อุบาสกธรรม 7</p> <p>4 หลักธรรม: มงคล 38</p> <p>5 หลักธรรม: ทศ 6</p> <p>6. พุทธศาสนสุภาษิต: ทูราวาสา มรา ทุกขา เรือนที่ครองไม่ดี นำทุกข์มาให้</p> <p>7. พุทธศาสนสุภาษิต: กลยามการี กลยาม์ ปาปการี จ ปาปกั ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว</p> <p><u>หัวข้อเรื่อง: พระสงฆ์</u></p> <p>8. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระมหากัสสปะ</p> <p>9. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระอุบลี</p> <p>10. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: อนาถบิณฑิกเศรษฐี</p> <p>11. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: นางวิสาขา</p> <p>12. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระสารีบุตร</p> <p>13. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระโมคัลลานะ</p>	4. ความรับผิดชอบ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	จริยธรรมบุคคล
14 ประวัตืพุทธสาวก พุทธสาวิกา: นางชุชชุตตรา 15 ประวัตืพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระเจ้าพิมพิสาร 16 ประวัตืพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระอัญญาโกณฑัญญะ 17 ประวัตืพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระเขมาเถรี 18 ประวัตืพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระเจ้าปเสนทิโกศล 19 ประวัตืพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระเจ้าอโศกมหาราช 20 ประวัตืพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระโสณะและพระอุตตระ 21 ชาวพุทธตัวอย่าง: ม.จ.หญิงพูนพิศสมัย คีตกุล 22 มารยาทชาวพุทธ และการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ 23 ศาสนพิธี	
<u>หัวข้อเรื่อง: พระพุทธ</u> 1. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา: การทำพิธีกรรม <u>หัวข้อเรื่อง: พระธรรม</u> 2. หลักธรรม: อบายมุข 6 3. หลักธรรม: สุขของคฤหัสถ์ หรือคิหิสุข หรือกาม โภคิสุข 4 4. หลักธรรม: กุลจักรีจตุตติธรรม 4 5. หลักธรรม: สัปปริสธรรม 7 6. หลักธรรม: อัคคะ 3 7. พุทธศาสนสุภาษิต: ปมาโท มจฺจุโน ปทํ ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย <u>หัวข้อเรื่อง: พระสงฆ์</u> 8. ประวัตืพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระมหากัสสปะ 9. สัมมนาพระพุทธศาสนา: พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง	9. การประหยัดและอดออม
<u>หัวข้อเรื่อง: พระพุทธ</u> 1. พุทธประวัติ: การแสวงหาความรู้ 2. พุทธประวัติ: ปางปฐมเทศนา 3. พุทธประวัติ: ปางวันเกิด วันพฤษหส์บดิ	10. ความขยันหมั่นเพียร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	จริยธรรมบุคคล
<p>4. พุทธประวัติ: โอวาทปาฏิโมกข์</p> <p>หัวข้อเรื่อง: พระธรรม</p> <p>5. หลักธรรม: อิทธิบาท 4</p> <p>6. หลักธรรม: สุขของคฤหัสถ์ หรือคหิสุข หรือกาม โภคิสุข 4</p> <p>7. หลักธรรม: ปธาน 4 เรียกอีกอย่างว่า สัมมปธาน 4</p> <p>8. หลักธรรม: บุญนิมิตของมัชฌิมาปฏิปทา</p> <p>9. หลักธรรม: มรรคมีองค์ 8 หรืออฏฐังคิกมรรค</p> <p>10. หลักธรรม: สมบัติ 4</p> <p>11. หลักธรรม: พละ 5</p> <p>12. หลักธรรม: ครุณธรรม 6</p> <p>13. หลักธรรม: อัตตะ</p> <p>14. ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา: ญาณ</p> <p>15. การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา: ประโยชน์ของสมาธิ</p> <p>หัวข้อเรื่อง: พระสงฆ์</p> <p>16. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระอุบาลี</p> <p>17. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระสารีบุตร</p> <p>18. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: พระโมคัลลานะ</p> <p>19. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา: นางขุชชุตตรา</p> <p>20. ชาวพุทธตัวอย่าง: ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์</p> <p>21. สัมมนาพระพุทธศาสนา: พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง</p>	

4. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลและนำมาสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูสังคมศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จากการสำรวจโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2546 มีจำนวนทั้งหมด 2,573 โรงเรียน (ข้อมูลจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2546, CD-ROM) และเนื่องจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูสังคมศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ เป็นครูสังคมศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ในแต่ละระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพราะฉะนั้น โรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จะต้องมีครูสังคมศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างน้อยที่สุดโรงเรียนละ 3 คน ดังนั้นครูสังคมศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมดต้องไม่น้อยกว่า 7,719 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังคมศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวนกลุ่มตัวอย่างได้มาจากตารางสำเร็จรูปการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามานะ (Yamane, 1970 : 886) โดยขนาดของประชากรที่มีจำนวน 8,000 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 90 % และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 10\%$ จะต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยที่สุด 263 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งแบ่งตามภูมิภาคของประเทศไทย โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำรายชื่อโรงเรียนโรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จากทั้งหมด 2,573 โรงเรียน มาแบ่งเป็น 6 กลุ่มตามภูมิภาคของประเทศไทย พบว่า ภาคเหนือ มีจำนวนโรงเรียน 211 โรงเรียน ภาคกลาง มีจำนวนโรงเรียน 619 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนโรงเรียน 1,127 โรงเรียน ภาคตะวันตก มีจำนวนโรงเรียน 117 โรงเรียน ภาคตะวันออกมีจำนวนโรงเรียน 165 โรงเรียน และภาคใต้ มีจำนวนโรงเรียน 334 โรงเรียน

2. สุ่มกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในแต่ละภูมิภาคด้วยวิธีการคำนวณหาค่าร้อยละ 5 จากโรงเรียนในแต่ละภูมิภาค จะได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในแต่ละภูมิภาค ดังนี้ ภาคเหนือ 11 โรงเรียน ภาคกลาง 31 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 56 โรงเรียน ภาคตะวันตก 6 โรงเรียน ภาคตะวันออก 8 โรงเรียน และภาคใต้ 17 โรงเรียน รวมกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย 129 โรงเรียน

3. จากกลุ่มตัวอย่างโรงเรียน 129 โรงเรียน ผู้วิจัยสุ่มครูสังคัมศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นตัวแทนโรงเรียนละ 3 คน โดยกำหนดเป็นครูสังคัมศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับชั้นละ 1 คน รวมกลุ่มตัวอย่างครูสังคัมศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 387 คน ดังแสดงรายละเอียดการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน และกลุ่มตัวอย่างครูสังคัมศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามภูมิภาคของประเทศไทย

ภูมิภาคของประเทศไทย	จำนวนโรงเรียน	กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน (ร้อยละ 5)	กลุ่มตัวอย่างครู (3 คน : 1 โรงเรียน)
เหนือ	211	11	33
กลาง	619	31	93
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,127	56	168
ตะวันตก	117	6	18
ตะวันออก	165	8	24
ใต้	334	17	51
รวม	2,573	129	387

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคัมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1 ชุด ประกอบด้วย แบบสอบถามสำหรับครูสังคัมศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับชั้นละ 1 ชุด มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมบุคคล 6 ประการ และการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลและนำมาสร้างแบบสอบถามเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. แบบสอบถามเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพส่วนตัวของครูสังคมศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check-list) และแบบปลายเปิด (Opened-ended) ถามเกี่ยวกับเพศ วุฒิการศึกษา วุฒิทางพระพุทธศาสนา ประสบการณ์ในการสอน ระดับชั้นในการสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา และภาระหน้าที่ในการสอนสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นอกจากสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา รวมทั้งหมดจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check-list) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Opened-ended) ประกอบไปด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านตัวครู ถามเกี่ยวกับการรับมอบความหมายหน้าที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ความรู้สึกที่ได้รับหน้าที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา การเข้ารับการอบรมและสัมมนา ประโยชน์จากการได้รับหน้าที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนขณะอยู่ในสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ

2. ด้านเนื้อหา ถามเกี่ยวกับการนำเนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มาจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมในแต่ละประการของจริยธรรมบุคคล 6 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทน ความรับผิดชอบ การประหยัดและออม และความขยันหมั่นเพียร จำนวน 6 ข้อ

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน ถามเกี่ยวกับด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนการสอน ด้านการเสริมแรง ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check-list) และแบบปลายเปิด (Opened-ended) ประกอบไปด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านตัวครู ถามปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวครู เกี่ยวกับการมอบความหมายหน้าที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ความรู้สึกที่ได้รับหน้าที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา การ

เข้ารับการอบรมและสัมมนา ประโยชน์จากการได้รับหน้าที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนขณะอยู่ในสถานศึกษา จำนวน 1 ข้อ

2. ด้านเนื้อหา ถามปัญหาที่เกิดขึ้นในการนำเนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมาจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรม เกี่ยวกับความสอดคล้องของจำนวนเนื้อหาพระพุทธศาสนากับจำนวนชั่วโมงที่สอน ความซับซ้อนและความน่าสนใจของเนื้อหาพระพุทธศาสนา จำนวน 1 ข้อ

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน ถามปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านการจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับการกระบวนกรเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนการสอน ด้านการเสริมแรง ด้านการวัดและประเมินผล และข้อเสนอแนะอื่น ๆ จำนวน 5 ข้อ

3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุม หลังจากนั้นนำมาไปปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรม จำนวน 3 ท่าน (ดูภาคผนวก ก) ตรวจสอบตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในแบบสอบถาม ดังนี้

4.1 ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ด้านตัวครู ควรเพิ่มประเด็นคำตอบเกี่ยวกับประโยชน์จากการได้รับหน้าที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา คือ เห็นคุณค่าของสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาและจริยธรรม และเกิดความพึงพอใจที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น และแก้ไขจากเกิดการเรียนรู้การปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามหลักธรรม เป็นเกิดการเรียนรู้การนำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกระบวนกรเรียนการสอน รวมประเด็นการจัดกิจกรรมในห้องเรียนเรื่องการแสดงละครและบทบาทสมมติให้เป็นข้อเดียวกัน และเพิ่มการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น การปฏิบัติตนด้านจริยธรรมจากนิทานที่ครูเล่าให้ฟัง แล้วให้นักเรียนสรุปเป็นแผนผังความคิด และในด้านการเสริมแรง เพิ่มคำว่า จริยธรรมดีเด่นลงในทุกประเด็นคำตอบ และเพิ่มประเด็นคำตอบ คือให้คะแนนพฤติกรรมกรเรียนการสอนแก่นักเรียนที่ปฏิบัติตนด้านจริยธรรม

4.2 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ด้านตัวครูควรเพิ่มประเด็นคำตอบ คือ ไม่เห็นคุณค่าหรือความสำคัญในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาและจริยธรรม

ด้านการจัดการเรียนการสอน ในด้านการเสริมแรง ควรเพิ่มประเด็นคำตอบ คือ ไม่เห็นความสำคัญในการให้การเสริมแรง และไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง

5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงตามในข้อ 4 ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูสังคมศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 15 คน จากโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา โรงเรียนราชินีบูรณะ โรงเรียนวัดหัวจรจรเข้วิทยาคม โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย และโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย (ดูภาคผนวก ก) เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปเก็บข้อมูลกับครูสังคมศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามโรงเรียนต่าง ๆ (โรงเรียนละ 3 คน) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจริง โดยจำแนกตามภูมิภาค

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากหน่วยหลักสูตรและการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ดูภาคผนวก ข)

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม(ดูภาคผนวก ค) พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทางไปรษณีย์ โดยแนบซองเปล่าคิดแถมปีเจ้าหน้าที่ผู้วิจัย ให้แต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อความสะดวกในการส่งกลับคืนทางไปรษณีย์

3. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามเป็นสองเท่าของจำนวนกลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 387 คน ซึ่งได้คำนวณไว้ข้างต้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนจากแบบสอบถามที่ส่งกลับมายังผู้วิจัย ดังนั้นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างครูทั้งหมด รวมเป็นจำนวน 774 ฉบับ และติดตามการส่งกลับด้วยตนเองเฉพาะแบบสอบถามที่ส่งยังกลุ่มตัวอย่างครูในภาคกลาง ส่วนภูมิภาคอื่นๆ ผู้วิจัยติดตามการส่งกลับทั้งทางไปรษณีย์และ โทรศัพท์ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบ

แบบสอบถามและส่งกลับคืนมายังผู้วิจัย ตั้งแต่วันที่ 12 กันยายน 2548 จนถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2548 ใช้เวลาประมาณ 4 เดือน ซึ่งจากแบบสอบถามจำนวน 774 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาจำนวน 367 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 47.42 เมื่อทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พบว่ามีแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์จำนวน 31 ฉบับ จึงคัดฉบับที่ไม่สมบูรณ์ออก ทำให้คงเหลือแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 336 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 43.41 (ดูภาคผนวก ข) สามารถจำแนกตามภูมิภาคตามรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงความถี่และร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับคืนและมีความสมบูรณ์ จำแนกตามภูมิภาคของประเทศไทย

ภูมิภาค ของประเทศไทย	จำนวนแบบสอบถามที่ จัดส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างครู	แบบสอบถามที่ได้ รับคืนและมีความสมบูรณ์	
		จำนวน	ร้อยละ
เหนือ	66	30	45.45
กลาง	186	90	48.38
ตะวันออกเฉียงเหนือ	336	135	40.18
ตะวันตก	36	18	50.00
ตะวันออก	48	21	43.75
ใต้	102	42	41.18
รวม	774	336	43.41

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาและทำการตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอ ดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของครู สังกัดศึกษาที่สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check-list) และแบบปลายเปิด (Opened-ended) วิเคราะห์โดยนำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check-list) วิเคราะห์โดยนำมาแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ส่วนแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) วิเคราะห์โดยการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s) นำมาเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง และแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นปลายเปิด (Opened-ended) วิเคราะห์โดยนำมารวบรวมแจกแจงความถี่ และสรุปเป็นความเรียง

สำหรับในแบบสอบถามที่มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) นำมาตรวจเพื่อให้คะแนน และแปลความหมาย ดังนี้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน/ใช้สื่อการเรียนการสอน เป็นเวลา 7 – 8 ชั่วโมง ต่อหนึ่งเดือน ให้คะแนน 4

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน/ใช้สื่อการเรียนการสอน เป็นเวลา 5 – 6 ชั่วโมง ต่อหนึ่งเดือน ให้คะแนน 3

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน/ใช้สื่อการเรียนการสอน เป็นเวลา 3 – 4 ชั่วโมง ต่อหนึ่งเดือน ให้คะแนน 2

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน/ใช้สื่อการเรียนการสอน เป็นเวลา 0 -2 ชั่วโมง ต่อหนึ่งเดือน ให้คะแนน 1

การแปลความหมายของค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X})

3.56-4.00 ความหมาย จัด/ใช้ เป็นประจำ

2.56-3.55 ความหมาย จัด/ใช้ ค่อนข้างบ่อย

1.56-2.55 ความหมาย จัด/ใช้ เป็นบางครั้ง

1.00-1.55 ความหมาย จัด/ใช้ น้อยที่สุดถึงไม่ปฏิบัติ

3. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check-list) และแบบปลายเปิด (Opened-ended) วิเคราะห์โดยนำมาแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละและนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง